

САОПШТЕЊЕ

FIRST RELEASE

Обавезни сте да приликом дозвољених радњи, у свом производу или апликацији наведете извор података.
You are required to specify a data source when allowed in your product or application.

ГОДИНА/YEAR III

САРАЈЕВО, 21. 06.2021.

БРОЈ/NUMBER 1

РАЧУНИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

ENVIRONMENTAL ACCOUNTS

Рачуни протока материјала, 2017 – 2019.

Material Flow Accounts, 2017 - 2019

Рачуни протока материјала пружају информације о материјалним токовима између економије и животне средине, а они се састоје од вађења сировина и других примарних материјала и испуштања у животну средину, као и материјалних токова између националне економије и остатка свијета (увоз и извоз).

Вриједност директног уноса материјала у економију у 2019. години (домаће вађење + увоз) је већа за 0,4% у односу на претходну годину, док је домаћа потрошња материјала у земљи већа за 0,1%. Увезено је 1,3% мање материјала, а извезено 1,9% више материјала. Количина домаћег вађења ресурса у 2019. години је већа за 0,9% у односу на претходну годину.

Физичка трговачка биланса у 2019. је за 15% нижа него у 2018. години.

Material flow accounts provide information on material flows between the economy and the environment, and they consist of the extraction of raw materials and other primary materials from environment and the discharge into the environment, as well as material flows between the national economy and the rest of the world (import and exports).

The value of the direct material input into the economy in 2019 (domestic extraction + import) was higher by 0.4% compared to the previous year, while the domestic material consumption in the country was higher by 0.1%. The value of import was 1.3% less than previous year, and value of export was 1.9% higher. The amount of domestic extraction in 2019 was higher by 0.9% compared to the previous year.

Physical trade balance in 2019 was 15% lower than in 2018.

1. Домаће вађење материјала, Босна и Херцеговина, 2017 – 2019.

Domestic extraction, Bosnia and Herzegovina, 2017 - 2019

000 тона
000 tonnes

	2017	2018	2019
Укупно <i>Total</i>	35 829 ¹⁾	37 885 ¹⁾	38 215 ¹⁾
Биомаса <i>Biomass</i>	8 775	10 346	9 952
Металне руде <i>Metal ores</i>	2 866	2 631	3 001
Неметални минерали <i>Non-metallic minerals</i>	10 105	10 402	11 886
Фосилна горива <i>Fossil energy materials/carriers</i>	14 084	14 505	13 377

1) Укупно не одговара збиру појединих ставки због исказивања у хиљадама.
The sum total is not equal the sum of individual items due to the expression of numbers in thousands

Количина домаћег вађења материјала у 2019. години је 38,2 милиона тона, што је за 0,9% више у односу на 2018. годину. У односу на претходну годину, количина извађене биомасе у 2019. години је мања за 3,8%, количина металне руде је за 14% већа, екстракција неметалних минерала за 14,3% већа, а фосилних енергетских сировина за 7,8% нижа.

Domestic extraction of materials in 2019 was 38.2 million tonnes, which was 0.9% more than in 2018. Compared to the previous year, the amount of extracted biomass decreased by 3.8%, extraction of metal ores increased by 14%, extraction of non-metallic minerals increased by 14.3%, and fossil energy materials decreased by 7.8%.

2. Увоз, Босна и Херцеговина, 2017 – 2019.

Import, Bosnia and Herzegovina, 2017 – 2019

000 тона
000 tonnes

	2017	2018	2019
Укупно <i>Total</i>	10 494 ¹⁾	10 567	10 430 ¹⁾
Биомаса и производи од биомасе <i>Biomass and biomass products</i>	3 092	2 983	3 032
Металне руде и концентрати, сирови и прерађени <i>Metal ores and concentrates, raw and processed</i>	1 254	1 527	1 497
Неметални минерали, сирови и прерађени <i>Non-metallic minerals, raw and processed</i>	1 482	1 369	1 426
Фосилна горива <i>Fossil energy materials/carriers</i>	4 039	4 034	3 807
Остали производи <i>Other products</i>	622	627	634
Отпад увезен ради коначне обраде и одлагања <i>Waste exported for final treatment and disposal</i>	4	27	35

1) Укупно не одговара збиру појединих ставки због исказивања у хиљадама.
The sum total is not equal the sum of individual items due to the expression of numbers in thousands

Увезено је 10,4 милиона тона материјала у 2019. години, 1,3% мање него претходне године. Више је увезено биомасе и производа од биомасе (1,7%), неметалних минерала (4,2%), осталих производа (1,1%) и отпада ради коначне обраде и одлагања (28%). Мање је увезено фосилних енергетских супстанци (5,6%) и металне руде и концентрате (2%).

The amount of imported materials was 10.4 million tonnes, which is 1.3% less than the previous year. It was imported more biomass and biomass products (1.7%), non-metallic minerals (4.2%), other products (1.1%) and waste for final processing and disposal (28%). The fossil energy substances (5.6%) and metal ores and concentrates (2%) were imported less.

3. Извоз, Босна и Херцеговина, 2017 – 2019.

Export, Bosnia and Herzegovina, 2017 – 2019

000 тона
000 tonnes

	2017	2018	2019
Укупно <i>Total</i>	8 379 ¹⁾	8 589	8 749 ¹⁾
Биомаса и производи од биомасе <i>Biomass and biomass products</i>	2 603	2 343	2 040
Металне руде и концентрати, сирови и прерађени <i>Metal ores and concentrates, raw and processed</i>	1 583	1 660	1 593
Неметални минерали, сирови и прерађени <i>Non-metallic minerals, raw and processed</i>	1 932	2 194	3 042
Фосилна горива <i>Fossil energy materials/carriers</i>	1 009	1 102	783
Остали производи <i>Other products</i>	1 251	1 290	1 291
Отпад извезен ради коначне обраде и одлагања <i>Waste exported for final treatment and disposal</i>	0	0	1

1) Укупно не одговара збиру појединих ставки због исказивања у хиљадама.

The sum total is not equal the sum of individual items due to the expression of numbers in thousands

Извоз материјала у 2019. години је износио 8,7 милиона тона, што је за 1,9% више у односу са претходном годином. Забиљежен је мањи извоз биомасе и производа од биомасе (12,9%), металне руде и концентрата (4%), фосилних енергетских супстанци (29%), док је извоз неметалних минерала већи за 38,6%.

Exports of materials in 2019 amounted to 8.7 million tonnes, which is 1.9% more than in the previous year. Compared to the 2018, there were lower exports of biomass and biomass products (12.9%), metal ores and concentrates (4%), fossil fuels (29%), while exports of non-metallic minerals increased by 38.6%.

4. Индикатори протока материјала, Босна и Херцеговина, 2019.

Material flow indicators, Bosnia and Herzegovina, 2019

000 тона
000 tonnes

	Домаће вађење <i>Domestic extraction</i>	Увоз <i>Import</i>	Извоз <i>Export</i>	Директни унос материјала ²⁾ <i>Direct material input²⁾</i>	Домаћа потрошња материјала ³⁾ <i>Domestic material consumption³⁾</i>	Физичка трговачка биланса ⁴⁾ <i>Physical trade balance⁴⁾</i>
	1	2	3	4 = 1 + 2	5 = 4 - 3	6 = 2 - 3
Материјали, укупно <i>Materials, total</i>	38 215 ¹⁾	10 430 ¹⁾	8 749 ¹⁾	48 646 ¹⁾	39 896 ¹⁾	1 681
Биомаса и производи од биомасе <i>Biomass and biomass products</i>	9 952	3 032	2 040	12 984	10 944	992
Металне руде и концентрати, сирови и прерађени <i>Metal ores and concentrates, raw and processed</i>	3 001	1 497	1 593	4 497	2 904	-96
Неметални минерали, сирови и прерађени <i>Non-metallic minerals, raw and processed</i>	11 886	1 426	3 042	13 312	10 270	-1 615
Фосилна горива <i>Fossil energy materials/carriers</i>	13 377	3 807	783	17 183	16 400	3 024
Остали производи <i>Other products</i>	0	634	1 291	634	-658	-658
Отпад <i>Waste</i>	0	35	1	35	34	34

- 1) Укупно не одговара збиру појединих ставки због исказивања у хиљадама.
The sum total is not equal the sum of individual items due to the expression of numbers in thousands
- 2) Директни унос материјала (ДМИ) = домаће вађење + увоз
Direct material input (DMI) = domestic extraction used + import
- 3) Домаћа потрошња материјала (ДМЦ) = домаће вађење + увоз - извоз
Domestic material consumption (DMC) = domestic extraction used + import - export
- 4) Физичка трговачка биланса (ПТБ) = увоз - извоз
Physical trade balance (PTB) = import - export

У 2019. години је директно уведено у економију 48,6 милиона тона материјала (78,6% из домаћих извора, 21,4% из увоза), 0,4% више него у претходној години. Домаћа потрошња материјала у земљи је већа за 0,1%. Увезено је 1,3% мање материјала, а извезено 1,9% више. Биланса физичке трговине у 2019. години износио је 1,7 милиона тона, 15% мање у односу на претходну годину, што значи да је у 2019. години увезено 1,7 милиона тона материјала више од извоза.

In 2019, the direct material input was 48.6 million tonnes (78.6% from domestic sources and 21.4% from imports), 0.4% more than in the previous year. Domestic material consumption in the country was 39.9 million tonnes, which was 0.1% more than in 2018. There was 1.3% less materials imported and 1.9% more was exported. The physical trade balance in 2019 was 1.7 million tonnes, which was 15% less than in the previous year. This means that 1.7 million tonnes more materials were imported than exported in 2019.

5. Индикатори протока материјала, Босна и Херцеговина, 2017 – 2019.

Material flow indicators, Bosnia and Herzegovina, 2017 – 2019

000 тона
000 tonnes

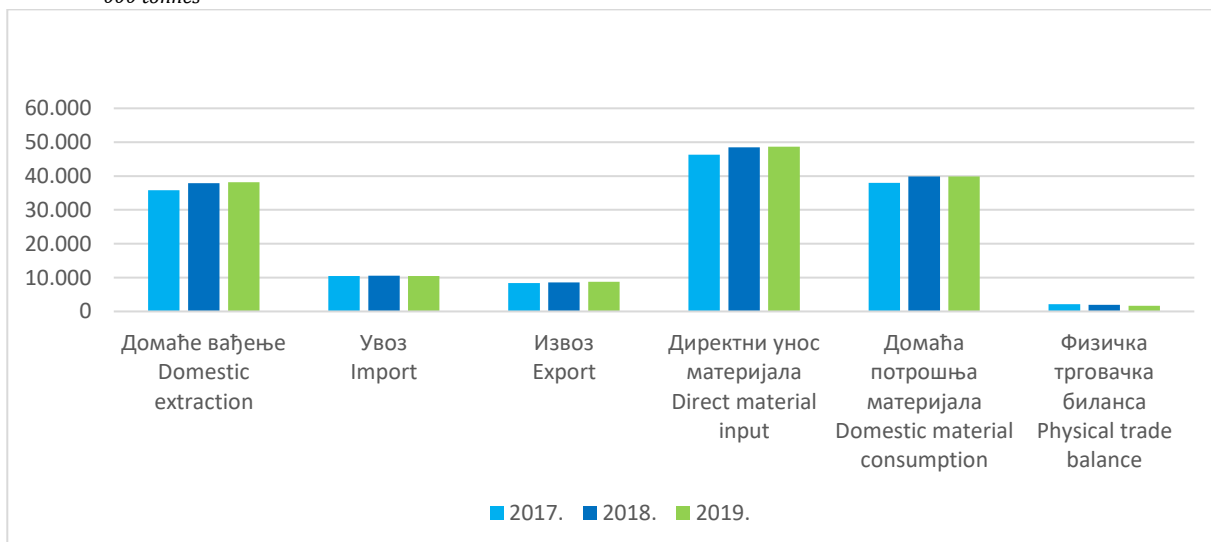
	2017	2018	2019
Домаће вађење <i>Domestic extraction</i>	35 829	37 885	38 215
Увоз <i>Import</i>	10 494	10 567	10 430
Извоз <i>Export</i>	8 379	8 589	8 749
Директни унос материјала ²⁾ <i>Direct material input²⁾</i>	46 323	48 452	48 646 ¹⁾
Домаћа потрошња материјала ³⁾ <i>Domestic material consumption³⁾</i>	37 944	39 863	39 896
Физичка трговачка биланса ⁴⁾ <i>Physical trade balance⁴⁾</i>	2 115	1 978	1 681

- 1) Укупно не одговара збиру појединих ставки због исказивања у хиљадама.
The sum total is not equal the sum of individual items due to the expression of numbers in thousands
- 2) Директни унос материјала (ДМИ) = домаће вађење + увоз
Direct material input (DMI) = domestic extraction used + import
- 3) Домаћа потрошња материјала (ДМЦ) = домаће вађење + увоз – извоз
Domestic material consumption (DMC) = domestic extraction used + import – export
- 4) Физичка трговачка биланса (ПТБ) = увоз – извоз
Physical trade balance (PTB) = import – export

Графикон 1. Индикатор протока материјала, Босна и Херцеговина, 2017– 2019.

Graph 1. Material flow indicators, Bosnia and Herzegovina, 2017 – 2019

000 тона
000 tonnes

Методологија

Систем околишно-економских рачуна (СЕЕА) за проток материјала пружа информације о материјалним улазима и излазима економије користећи структуре и принципе постављене у Централном оквиру СЕЕА. СЕЕА рачуни протока материјала пружају збирни преглед улазних и излазних података у смислу инпута из околине, излаза у животну средину и физичких количина увоза и извоза. Разумијевање протока материјала у цијелој економији пресудно је за разумијевање кориштења ресурса у економији и еко-ефикасности.

Рачуни протока материјала (ЕЊ-МФА) су један од неколико физичких модула Еуростатова програма економских рачуна околиша. Обухваћени су Регулативом (ЕУ) бр. 691/2011 Европског парламента и Савјета о Европским економским рачунима за животну средину.

Рачуни протока материјала (ЕЊ-МФА) биљеже протоке природних инпута (домаће вађење материјала) и производа (извоз, увоз) с помоћу детаљне подјеле за одређене категорије материјала. ЕЊ-МФА укључује сљедеће категорије материјала:

- Биомаса и производи од биомасе: усјеви и њихови производи, остаци од усјева и крме,
- Металне руде и концентрати те њихови производи,
- Неметални минерали и њихови производи,
- Фосилна горива и њихови производи (угаљ, нафта, гас итд.),
- Остали производи,

Дефиниције

Биомаса је биоразградиви дио производа, остатка производа и отпадака од пољопривреде (укључиво с биљним и животињским тварима), шумарства и дрвне индустрије те биоразградиви дио комуналног и индустријског отпада чије је енергетско кориштење допуштено.

Минерали су природно хомогена тијела сталнога хемијског састава и утврђених физичких својстава који се јављају или у одређеним геометријским облицима (кристалима) или без одређених спољашњих обиљежја.

Руда је минерални агрегат из којег је технички могуће и економски оправдано добивање метала и/или других минерала који се могу употребити у индустрији.

Концентрати су продукти обогаћивања руда знатно повећаним садржајем метала у односу на садржаје у руди и погодни за даљу металуршку прераду и добивање метала.

Неметалне минералне сировине су оне сировине које нам при топљењу не дају нову сировину, а обично су везане за седиментне стијене (кварцне сировине, глине, гипс, сол, доломит, фосфорит, графит, боксит и цементне сировине).

- Отпад за коначну обраду или одлагање.

Methodology

The System of Environmental-Economic Accounts (SEEA) for material flow provide information on material inputs and outputs of an economy using the structures and principles laid out in the SEEA Central Framework. The SEEA Material Flow Accounts can provide an aggregate overview of the inputs and outputs in terms of inputs from the environment, outputs to the environment, and the physical amounts of imports and exports. Understanding economy-wide material flow is critical to understanding resource use by the economy and eco-efficiency.

The material flow accounts (EW-MFA) are one of the several physical modules of the Eurostat's program of environmental economic accounts. They are covered in the Regulation (EU) No 691/2011 of the European Parliament and the Council on European environmental economic accounts.

Economy-wide material flow accounts (EW-MFA) record flows of natural inputs (domestic extraction of materials) and products (exports, imports) using a detailed breakdown for certain categories of materials. EW-MFA includes the following categories of materials:

- *Biomass and biomass products: crops and products thereof, crop residues and fodder crops,*
- *Metal ores and concentrates and products thereof,*
- *Non-metallic minerals and products thereof,*
- *Fossil energy material/carriers and products thereof (coal, oil, gas etc.),*
- *Other products,*
- *Waste for final treatment and disposal.*

Definitions

Biomass refers to the biodegradable components of products, waste and residue of agriculture (including plant and animal matter), forestry and wood industries, as well as biodegradable parts of municipal and industrial waste, the energy usage of which is allowed.

Minerals are natural homogeneous bodies of permanent chemical composition and determined physical characteristics that occur in specific geometric forms (crystals) or undetermined physical characteristics.

Ore is a mineral aggregate from which it is technically viable and economically justifiable to produce metals and/or other minerals usable in industry.

Concentrates are products of ore enrichment that have a significantly increased metal content compared to ore contents and are appropriate for further metallurgic processing and production of metal.

Non-metallic mineral raw material are the raw materials which do not produce new raw materials as a result of melting, and are usually integrated in sedimentary rocks (quartz raw materials, clay, salt, dolomite, phosphorite, graphite, bauxite and cement raw materials).

Фосилна енергија (гориво) настала је природним путем испод Земљине површине током дугог периода од остатака живих бића. Фосилна горива необновљиви су извори енергије. Постоје три главна облика фосилних горива: угаљ, нафта и природни гас.

Отпад је свака твар или предмет који посједник одбацује, намјерава или мора одбацити. Отпадом се сматра и сваки предмет и твар чије су сакупљање, пријевоз и обрада нужни за сврху заштите јавног интереса.

Кориштење домаћег вађења (ДЕУ) јест годишња количина сировина (сем воде и ваздуха) која се добива из природне животне средине, а употребљава се у економији.

Домаћа потрошња материјала (ДМЦ) дефинише се као укупна количина материјала која се директно употребљава у економији.

Домаћа потрошња материјала (ДМЦ) = домаће вађење + увоз – извоз

Директни унос материјала (ДМИ) = домаће вађење + увоз

Физичка трговачка биланса (ПТБ) рачуна се тако да се од количине увоза изражене у физичким јединицама одузме количина извоза изражена у физичким јединицама на сљедећи начин:

Физичка трговачка биланса (ПТБ) = увоз – извоз

Скраћенице

ЕУ – Европска унија

Еуростат – Статистички уред Европске уније

Знакови

0 – податак је мањи од 0.5 употријебљене мјерне јединице

Fossil energy (fuel) is produced naturally beneath Earth's surface during a long period of time from biological remains. Fossil fuels are renewable energy sources. There are three main forms of fossil fuels: coal, oil and natural gas.

Waste is every substance or object that was, is going to be or has to be discarded by its owner. Every discarded object and substance gathering, transport and processing which are necessary for the protection of the public interest is considered waste.

Domestic extraction used (DEU) is the annual amount of raw materials (except for water and air) extracted from the natural environment to be used in the economy.

Domestic material consumption (DMC) is defined as the total amount of material directly used in the economy.

Domestic material consumption (DMC) = domestic extraction used + import – export

Direct material input (DMI) = domestic extraction used + import

Physical trade balance (PTB) is calculated by subtracting the amount of export in physical units from the amount of import in physical units, as follows:

Physical trade balance (PTB) = import – export

Abbreviations

EU – European Union

Eurostat – Statistical Office of the European Communities

Symbols

0 – value not zero but less than 0.5 of the unit measure used

Публикује Агенција за статистику Босне и Херцеговине, 71000 Сарајево, Зелених беретки 26
Published by the Agency for Statistics of the Bosnia and Herzegovina, 71000 Sarajevo, Zelenih beretki 26

Телефон/Phone: +387 (33) 911 911 | Телефакс/Telefax: +387 (33) 220 622
Електронска пошта/E-mail: bhas@bhas.gov.ba | Интернетска страница/Web site: www.bhas.gov.ba

Одговорна лица/Responsible persons:

Шевала Корајчевић, шеф одсека за транспорт, животну средину, енергију и регионалне статистике
Ševala Korajčević, Head of the Department for Transport, Environment, Energy and Regional Statistics

Весна Ђужић, директор
Vesna Čužić, Director

Саопштење приредио: Јосип Зовко
Prepared by: Josip Zovko

